

Ylifysikko Aaro Rytälä 1925 - 2017

Ylifysikko, dosentti Aaro Toivo Julius Rytälä kuoli Helsingissä pitkälliseen sairauteen 10.7.2017. Hän syntyi kolmilapsisen perheen nuorimmaiseksi Kankaanpäässä 15.4.1925. Aaro Rytälä kävi Porin suomalaista yhteiskoulua, mutta kirjoitti ylioppilaaksi v. 1946 sota-ajan jälkeisissä erikoisolosuhteissa valtion sisäoppilaitoksessa eli "Niinisalon internaatissa". Hän palveli sota-aikana tykistössä (Kenttätykistörykmentti 8), oli rintamalla Syvärillä ja osallistui Kannaksen suurtaisteluihin mm. Viipurin luoteispuolella.

Rytälä valmistui filosofian kandidaatiksi fysiikka pääaineenaan Helsingin yliopistosta v. 1955. Avioliiton hän solmi v. 1952 fil.kand. Terttu Wennäkosken kanssa, jonka oli fuksina tavannut etelä-suomalaisen osakunnan tanssiaisissa. Myöhemmin perheeseen syntyi kaksi tytärtä.

Sairaalaafysiikon uransa Rytälä aloitti Helsingin yleisen sairaalan sädehoito-osastolla v. 1953. Osasto sijaitsi tuolloin ns. vanhalla klinikalla Unioninkatu 38:ssa. Sairaalaafysikoiden ammattikunta oli 1950-luvulla vielä hyvin pieni, sädehoito-osastolla työskenteli tuolloin vain koko maan ainoat kaksi sairaalaafysikkoa eräänlaisena vastuualueenaan vieläpä koko Suomi, koska ympäri maata sijaitsevien lukuisten röntgenhoitoyksiköiden annosvalvonta tapahtui Helsingin yleisen sairaalan sädehoito-osastolta käsin. Valtakunnallinen valtion virasto alkoi vastata valvonnasta vasta v. 1958, kun Säteilysäteilylaitos (nykyinen Säteilysäteilyturvakeskus) perustettiin. Uusiin tiloihin Meilahteen tuolloin HYKS:n Sädehoitoklinikaksi kasvanut laitos muutti v.1962, ja siinä vaiheessa Rytälä jo kokeneena sairaalaafysikkona vaikutti sädehoito-osaston kasvuun ja uuden laiteteknologian sisäänajoon. Näinä aikoina hän aloitti myös systemaattisen koko maata koskevan säteilytyöntekijöiden annosvalvonnan. Rytälä toimi asiantuntijana myös Helsingin ulkopuolisten sairaaloiden sädehoitoyksiköiden perustamisessa.

Aaro Rytälä oli 1960-luvun alussa sairaalaafysikkona aktiivisesti mukana palkkaneuvotteluissa, joiden pohjalta purettiin sairaalaafysikoita ja -kemistejä koskevat hakukiellot. Tämä johti uusien fyysikon virkojen perustamiseen. Rytälä osallistui myös sairaalaafysikoiden pätevytymisjärjestelmän ja ammatillisten asioiden edistämiseen. Hänen aloitteestaan perustettiin Suomen matemaatikko- ja fyysikkoliittoon liittynyt Sairaalaafysikkojaosto v. 1964 ja hän toimi jaoston ensimmäisenä puheenjohtajana. Ammattikunta oli alkanut kasvaa 1960-luvun alusta alkaen nopeasti, kun Helsingin ulkopuolellekin alettiin keskussairaalahjärjestelmän kehityessä perustaa sädehoitoyksiköitä ja isotooppilaboratorioita.

Sairaalaafysikoille tarvittiin myös valtakunnallinen koulutusjärjestelmä. Malli otettiin erikoislääkärikoulutuksesta ja ensimmäinen Lääkintöhallituksen nimeämä sairaalaafysikoiden pätevyyslautakunta aloitti työnsä v. 1966 Aaro Rytälän toimiessa lautakunnan sihteerinä. Rytälä vaikutti tuolloin vahvasti ammattikuntansa koulutukseen ja pätevytymisvaatimusten laatimiseen.

Rytälä pätevytyi myös tieteellisesti. Lääketieteellisen fysiikan väitöskirja "Experiments on the interaction of ionizing radiation and tissues in diagnostics, therapy and protection" valmistui v. 1971. Lääketieteellisen fysiikan dosentin pätevyyden Rytälä sai Helsingin yliopistosta v. 1975. Sädehoitoklinikan ylifysikoksi hänet nimitettiin v. 1973 ja siinä virassa hän palveli eläkkeelle jäämiseensä v. 1992 saakka. Keskusteluissa ja neuvotteluissa Rytälä perusteli väitteensä tarkasti. Esiintymistä sävytti persoonallinen huumori, usein myös hillitty sarkasmi.

Aaro Ryttilän rakkaimpia harrastuksia olivat kuorolaulu (Akateeminen laulu ja Helsingin sotaveteraanikuoro) ja kunnan ylläpito. Hän hiihti mm. Marcia Longa -hiihdon Italiassa ja Pirkan hiihdon 10 kertaa. Suomen ladun Johtajasusi kävi jokavuotisilla rankoilla Lapin vaelluksilla. Myös moottoriurheilu säilyi elämässä mukana nuoresta pojasta lähtien: moottoripyöräilijänä, ST-ajoissa kuljettajana ja kartturina, Keimolan ajojen ja Hankirallin järjestämis- ja johtotehtävissä, Autoliiton hallituksen jäsenenä sekä Helsingin piirin (kunnia)puheenjohtajana.

Myöhemmällä iällä sotaveteraanitoiminta muodostui ”päätyöksi”. Helsingin seudun sotaveteraanipiiri ry:n johtotehtävät, piirin historiikkitoimikunnan puheenjohtajuus ja Sotainvalidien veljesliiton luottamustehtävät pitivät aktiivisen eläkeläisen kiireisenä. Ansioistaan tässä työssä hänelle myönnettiin lukuisia kunniamerkkejä.

Perhe ja suku olivat Aaro Ryttilälle tärkeitä ja niille löytyi aina aikaa. Ryttilä toimi vastuullisena omaishoitajana kymmenen vuoden ajan ennen Terttu-vaimon poismenoa v. 2007. Lapsia ja lapsenlapsia hän jaksoi aina kannustaa kunkin pyrkimyksissä ja pienimmätkin saivat kuulla ruokapöydän ääressä hurjia tarinoita taatan nuoruudesta.

Anu Alhojärvi

Ahti Rekonen

Juhani Rätty

Mikko Tenhunen